

Critical Time Interventie werkt!

Resultaten van onderzoek in Nederland naar CTI bij kwetsbare mensen in transitie

Renée de Vet, Danielle Lako, Mariëlle Beijersbergen, Irene Jonker en Judith Wolf

Wat is Critical Time Interventie?

Critical Time Interventie (CTI) is een evidence-based interventie voor sociaal kwetsbare mensen die een kritische transitie doormaken. Een voorbeeld van een kritische transitie is de overgang van een institutionele setting (opvangvoorziening, gevangenis of algemeen of psychiatrisch ziekenhuis) naar begeleid of zelfstandig wonen. Een escalerende crisissituatie in het systeem heeft ook alle kenmerken van een transitieperiode.

Voor cliënten kan een transitieperiode veel spanning veroorzaken. Zo'n periode kan echter ook de bereidheid van cliënten vergroten om te veranderen. CTI speelt hierop in door cliënten in deze periode emotionele en praktische steun te bieden. Daarnaast is CTI erop gericht om verbindingen van de cliënt met zijn sociaal en professioneel steunsysteem te ontwikkelen en te versterken.

CTI is effectief in Nederland!

Critical Time Intervention (CTI) is tussen 1990 en 1994 in New York ontwikkeld voor dak- en thuislozen met ernstige psychiatrische aandoeningen. Daarna vergeleken onderzoekers bij de Columbia University bij dakloze mensen tijdens de kritische overgang van opvang naar een woning de resultaten van CTI met die van gebruikelijke zorg. Het aantal dagen dakloosheid tijdens de 18 maanden na huisvesting was voor mensen die CTI kregen veel lager dan voor de groep met gebruikelijke zorg, respectievelijk 30 dagen en 91 dagen. Ook bleek CTI kosteneffectiever. Inmiddels is CTI met succes toegepast bij diverse doelgroepen en settings in onder meer Amerika en Europa.

In Nederland heeft Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc Nijmegen onderzocht of CTI effectiever is dan gebruikelijke zorg voor dakloze mensen en mishandelde

vrouwen die de transitie maken van de opvang naar (begeleid) zelfstandig wonen. Voor dit onderzoek zijn in totaal 319 cliënten van 18 instellingen negen maanden lang gevolgd. Door twee willekeurig gevormde groepen (waarvan de ene groep cliënten CTI kreeg en de andere groep cliënten gebruikelijke zorg) te vergelijken, konden we vaststellen of CTI effectief is.

Resultaten

Dit onderzoek laat zien dat bij cliënten van de maatschappelijke opvang CTI effectiever is dan gebruikelijke zorg in:

- het verminderen van psychische klachten bij cliënten die weinig sociale steun van vrienden en kennissen ervaren;
- het vergroten van steun van familie;
- het verbeteren van de werkrelatie tussen cliënt en begeleider (gemeten met de CQ-index);
- het verbeteren van het ervaren resultaat van de hulp (gemeten met de CQ-index).

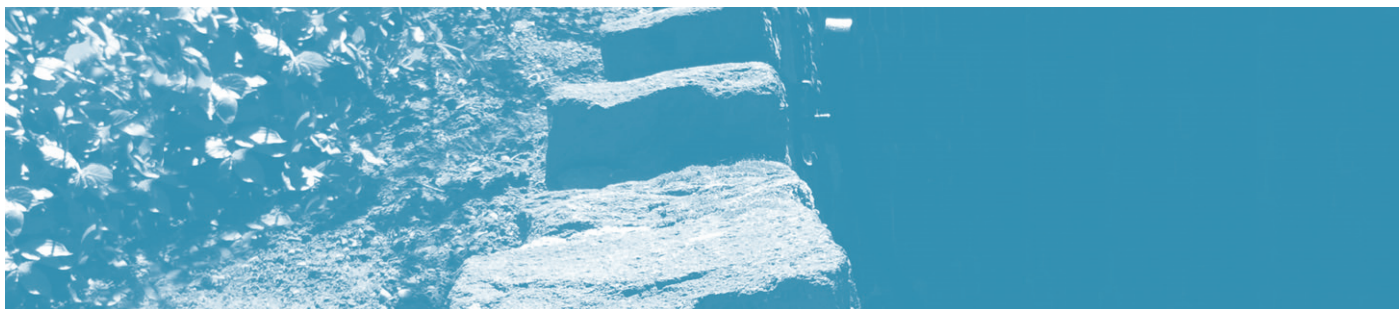
Bij mishandelde vrouwen blijkt CTI effectiever dan gebruikelijke zorg in:

- het verminderen van posttraumatische stress-symptomen;
- het hebben van onvervulde zorgbehoeften.

Voor de andere uitkomstmaten — waaronder kwaliteit van leven, dakloosheid (in de maatschappelijke opvang) en herhaling van geweld (in de vrouwenopvang) — vonden we geen effect van CTI.

Het onderzoek laat zien dat CTI in Nederland een bewezen effectieve interventie is voor dakloze mensen en mishandelde vrouwen die de overgang maken van de opvang naar (begeleid) zelfstandig wonen.

Bij verschillende doelgroepen is een positief effect gevonden op de psychische gezondheid van mensen. Het gaat hierbij om effecten negen maanden na de transitie, dus direct na afloop van de interventie. In Amerika werden juist meer en grotere effecten gevonden langer na afronding van CTI.

'Ja toch inderdaad die intentie waarin zij mij heeft begeleid: het willen voor elkaar krijgen. [...] En ja, dat mis ik weleens in de standaard begeleiding. Zij doen er wel wat mee, maar ze laten het na of komt volgende week wel. En als wij dingen afgesproken hadden ging zij er meteen mee aan de slag.' (Cliënt)

Hoe voer je CTI uit?

Krachtgericht werken

CTI sluit aan op Krachtwerk, de krachtgerichte basismethodiek voor mensen in achterstandssituaties (Wolf, 2016). Krachtwerk ondersteunt deze mensen bij hun participatie in de samenleving en zelfregie. Krachtwerk maakt gebruik van de kracht en mogelijkheden van mensen en de hulpbronnen in de gemeenschap. Krachtwerk wordt toegepast door professionals in de opvang, verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg, beschermd wonen en welzijnswerk.

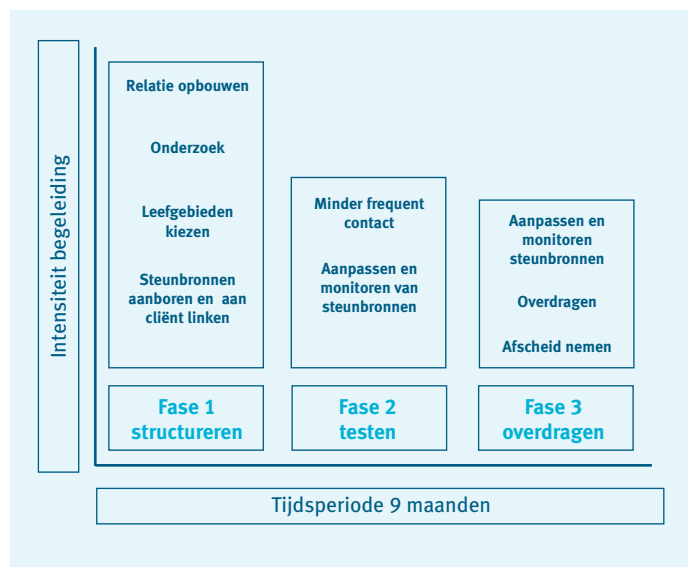
Gestructureerd en in tijd beperkt

CTI is een gestructureerde interventie, die beperkt is in tijd. Na een warme overdracht, waarbij CTI-werkers de ondersteuning van de cliënt overnemen, volgen drie fasen: een structureringsfase, een testfase en een overdrachtsfase. Elk van de drie fasen van het CTI-traject duurt ongeveer drie maanden. De intensiteit van het contact met de cliënt neemt in iedere fase af.

In de eerste fase heeft de CTI-werker intensief contact met de cliënt en legt de basis voor de verdere begeleiding. De CTI-werker begint met het opbouwen van een vertrouwensband met de cliënt. Waar nodig wordt praktische hulp gegeven. Ook helpt de CTI-werker de cliënt om een actieplan op te stellen. In de tweede fase ligt het accent op het testen, uitproberen en bijstellen van het actieplan in de praktijk. In de derde fase draagt de CTI-werker de zorg over en wordt het contact afgesloten.

In focus beperkt

In de eerste fase onderzoekt de CTI-werker op welke leefgebieden de cliënt de meeste hulp wenst en behoeft. Ze besluiten hierna welke leefgebieden bij de transitie het meest belangrijk zijn. Natuurlijk kan de cliënt ook op andere leefgebieden ondersteuning wensen, maar de nadruk in de begeleiding ligt op maximaal drie leefgebieden. Tegelijkertijd bewaakt de CTI-werker alle leefgebieden en geeft die aandacht als dat nodig is voor een goed verloop van het transitieproces.

Verbindend en schakelend

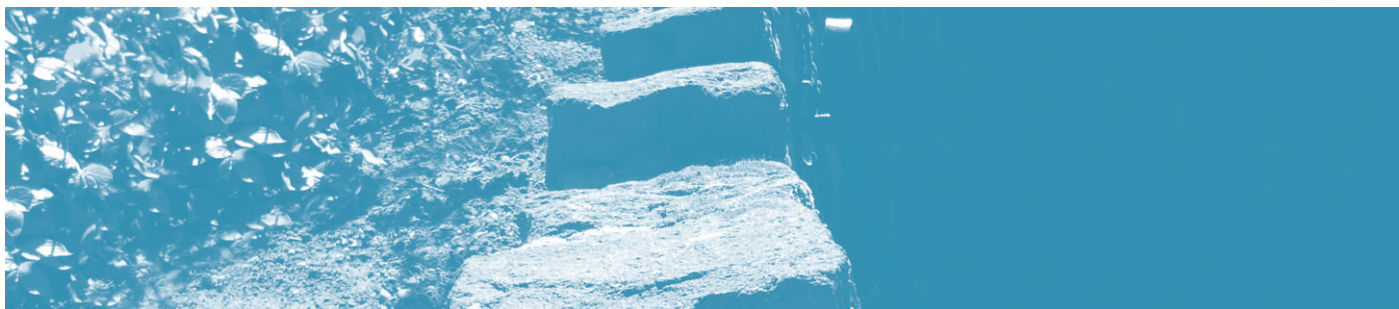
Wanneer de cliënt en de CTI-werker het eens zijn over de leefgebieden, verbindt de CTI-werker de cliënt aan relevante steunbronnen, bijvoorbeeld psychiatrische ondersteuning, schuldhulpverlening of juridische hulp. Waar dat mogelijk is, betreft de CTI-werker familie of andere belangrijke personen bij het CTI-traject.

In de eerste fase wordt het contact gelegd tussen de cliënt en de sleutelfiguren in zijn sociale en professionele steunsysteem. In de tweede en derde fase blijft de CTI-werker beschikbaar om te bemiddelen. Aan het einde van het traject zal de CTI-werker de zorg aan deze sleutelfiguren overdragen.

Planmatig en betrouwbaar

CTI brengt structuur en kwaliteit in de uitvoering en organisatie van het dagelijks werk. De uitvoering gebeurt aan de hand van systematische dossiervoering. Door middel van cliëntbesprekingen en interne coaching kunnen CTI-werkers de begeleiding van hun cliënten evalueren en zo nodig bijstellen.

'Wat ik wel heel mooi vind aan CTI is dat je juist in dat transitieproces, dus in het begin, flink wat begeleiding kunt bieden. Meestal is er na twee drie maanden wel een hele duidelijke terugval zichtbaar. Dat je er dan helemaal voor iemand kan zijn, dat vind ik wel heel mooi aan deze methodiek.' (CTI-werker)

'Het verschil met de gebruikelijke nazorg is de duidelijke structuur van de fases. Je viert de overgang naar een andere fase. Een ander verschil is dat je meer werkt met het informele netwerk. Je investeert zowel in het oude als het nieuwe netwerk.' (CTI-werker)

Financiering en uitvoering

Dit project is mogelijk gemaakt door ZonMw en de Academische werkplaats Opvang & Herstel en uitgevoerd door Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, afdeling Eerstelijngeneeskunde van het Radboudumc. De projectleiding was in handen van dr. Mariëlle Beijersbergen en dr. Irene Jonker en uitvoerende onderzoekers waren Renée de Vet, MSc, en Daniëlle Lako, MSc. Eindverantwoordelijke was prof. dr. Judith Wolf.

Met dank aan

Dank gaat uit naar alle cliënten en werkers die hebben deelgenomen aan het onderzoek, alle instellingen en voorzieningen die hebben geholpen met de werving van deelnemers en aan de leden van de begeleidingscommissies en de expertgroep.

Contactpersonen

Wilt u meer weten over Critical Time Interventie? Neem dan contact op met Irene Jonker (irene.jonker@radboudumc.nl; 024 - 361 88 26) of kijk op www.impuls-onderzoekscentrum.nl.

Bronvermelding bij gebruik van dit informatieblad:

De Vet, R., Lako, D., Beijersbergen, M., Jonker, I. & Wolf, J. (2016). *Critical Time Interventie werkt! Resultaten van onderzoek in Nederland naar CTI bij kwetsbare mensen in transitie*. Nijmegen: Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc.

© 2016 Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, afdeling Eerstelijngeneeskunde, Radboudumc. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboud universitair medisch centrum Nijmegen.

Vormgeving: Final Design